

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ
Кж1 Пo2 5/14

**ТРАНСКРИПТ АУДИО ЗАПИСА СА ПРЕТРЕСА ПРЕД ДРУГОСТЕПЕНИМ
СУДОМ**
Дана 23.09.2015. године

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро, да ли се слажете да почнемо, има још 2 минута до 10.00 часова, али пошто видим да су сви дошли који су дошли, као што знате заказан је претрес у предмету окривљеног Илије Јуришића, који се код нас води под бројем Кж1 Пo2 5/14. Веће је у саставу, ја сам председник већа, с обзиром да сам судија известилац, а Законик о кривичном поступку прописује да, када се одреди одржавање претреса пред другостепеним већем, да је судија известилац и председник већа. Дакле ја сам Омер Хациомеровић, чланови већа су судије Соња Манојловић, мр Сретко Јанковић, др Миодраг Мајић и Нада Хаџи-Перић. Да ли има неких примедби на састав већа? Нема примедби на састав већа.

Како што сте добили обавештење о позиву одлучено је да се одржи главни претрес и да се изведу поново докази саслушањем два вештака, вештака Милета Стојковића – вештака за војна питања и вештака Слободана Јовичића који је вршио акустичка вештачења. Сада ћемо констатовати дакле ко је приступио. На претрес су приступили заменик Тужиоца за ратне злочине – колега Милан Петровић, брањоци окривљеног Јуришић Илије адвокати Дозет Вања и Дозет Ђорђе. Као што видим нема окривљеног Јуришића. На претрес није приступио окривљени Илија Јуришић који је уредно позван. Вештак Стојковић? Ту је? Нека уђе, да. На претрес је приступио и вештак Стојковић Миле. На претрес није приступио вештак Јовичић Слободан који је уредно позван, а који се 21. септембра ове године јавио председнику већа телефоном да због службеног пута у иностранство, у периоду од 22. до 27. овог месеца, неће моћи да приступи на данашњи претрес. Информација за странке, с обзиром да је то било прекјуче нисмо стигли да вас о томе обавестимо. Добар дан господине Стојковићу.

Вештак Миле Стојковић: Добар дан. Поштовање.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. Колега Дозет, везано за окривљеног Јуришића?

Адвокат Дозет Ђорђе: Господине председниче, преносим захтев мого брањеника Илије Јуришића, који се налази на болничком лечењу, да се главни претрес одржи и без његовог присуства, он наиме не жели да биологија о њему одлучује него да о њему одлучи суд и наравно преносим сагласност нас одбране да се главни претрес одржи без његовог присуства. Ако је потребно да документујем да је он у болници, ја то могу, али мислим да није потребно, ја имам доказ да се он налази на болничком лечењу, али кажем, инсистирамо на одржавању главног претреса, уколико веће налази да су се стекли процесни услови за то.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро, дакле Ваш предлог је да се претрес одржи, да се саслуша присутни вештак, колико сам схватио, а да накнадно одлучимо о вештаку који није приступио. Колега тужиоче?

Заменик Тужиоца за ратне злочине: Да, не противим се одржавању претреса без присуства оптуженог, јер стоји законска могућност.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро.

Заменик Тужиоца за ратне злочине: Толико.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. Онда ћемо да кренемо са данашњим претресом.

Суд доноси

P E S H E Њ E

Да се претрес **ОДРЖИ**.

Да ли има потребе да поново реферишемо читав предмет, с обзиром да је то било на јавној седници, дакле просто ја ћу само у пар речи да кажем, у овом предмету је донета друга пресуда, осуђујућа пресуда, на коју су жалбе изјавили овде присутни бранчиоци. Одржана је јавна седница, после јавне седнице веће је одлучило да отвори претрес пред другостепеним судом, јер сматра да је потребно боље разјашњење ствари, и у том циљу је и одређено спорно саслушање ова два вештака. Да ли је потребно читати неке делове. Странке су дакле сагласне да се не чита ниједан део пресуде нити жалбе, нити записници са претреса пред првостепеним судом.

Добро, као што сам рекао, одлучили смо да саслушамо вештака Стојковић Милета. Изволите господине Стојковићу. Јел Вам згодније да седнете ако хоћете, како је Вами згодније, с обзиром да имате и папире, због тога.

САСЛУШАЊЕ ВЕШТАКА

СУДСКИ ВЕШТАК МИЛЕ СТОЈКОВИЋ: Захваљујем.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро господине Стојковићу, јесу ли Ваше генералије оне исте које које сте давали?

Судски вештак Миле Стојковић: Добар дан поштовани суде. Јесте. Ја сам Миле Стојковић стални судски вештак, све је остало исто. Без промена за сада.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. Ми смо Вас данас позвали поново да Вас саслушамо у својству вештака, Ви сте у овом предмету дали налаз и мишљење, а после тога сте два пута саслушавани на претресима, једанпута пре доношења прве пресуде у овом поступку, а други пут након доношења прве пресуде, први пут је било 27. априла 2009. године, а други пут је било 28. септембра 2012. године. Дакле, ми смо Вас позвали јер имамо пар питања. Сматрамо да је потребно да нам појасните неке ствари везано и за Ваш налаз и мишљење и касније исказе које сте дали током претреса. Ајде кренућемо од налаза и мишљења и оних закључака које сте дали. Ја ћу их укратко интерпретирати чисто да Вас подсетим; дакле Ви одговарајући на прво питање које Вам је суд поставио у наредби за вештачење Ви сте одговорили да је 92. моторизована бригада предузимала тактичку радњу маршевање и да она није изведена по правилима струке и дали сте разлоге због чега је то тако. У тачки 2 сте одговорили на питање да распоред војника у возилима, дакле ове колоне војне, није био са оружјем на готовс, то је исто било једно од питања и мислим да ту, бар што се нас тиче, ништа није спорно и објашњење. Под тачком 3 сте дали одговор да распореди војника Територијалне одбране и полиције није био постављен по начелима и принципима обезбеђења мирног повлачења јединице ЈНА.

Судски вештак Миле Стојковић: Апсолутно.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Да се стиче утисак да се радило о смишљеној и добро организованој диверзантско препадној акцији са елементима класичне заседе и дали сте разлоге на основу чега сте извели закључак, заправо да је та, тај распоред војника и све што је предузимано било...

Судски вештак Миле Стојковић: Тако је.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: .... у складу са оним што прописују правила за овакву једну радњу коју сте Ви тако окарактерисали. Међутим, касније када сте саслушавани током поступка, дакле први пут када сте 2009. године, између остalog сте изјавили да везано за ову акцију постоје две могућности, или је она добро осмишљена акција и планирана или се истргло контроли. На претресу касније 2012. године сте одговарајући на питања

бранилаца одговорили да не искључујете могућност да је ова акција имала и превентивно дејство и да не искључујете могућност да се све једноставно отрело контроли, што лично и мислите да се десило, да је нека неформална група све искомпромитовала. Дакле, моје би питање било само да нам појасните, мало је контрадикторно, Ви не мењате, а опет понављам, да на претресу од 2012. на питање тужиоца Ви сте рекли да у свему остајете при налазу и мишљењу и да је Ваше мишљење да се ради о диверзантско препадној акцији са елементима насиља, да она мора да буде унапред планирана, да то мора да уради неко ко је војнички оспособљен за то.

Судски вештак Миле Стојковић: Апсолутно, неко ко ће то водити квалитетно.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Да. Имамо детаљно стс саслушавани. Међутим, чини се да мало, да нам појасните, а шта то значи да се истргло контроли и да је евентуално могла да буде и превентивног карактера, та акција. Дакле то је мало контрадикторно, у односу на мишљење децидирено да се ради о диверзантско препадној акцији.

Судски вештак Миле Стојковић: Господине судија, дакле видите апсолутно стојим иза става да је ово била диверзантска акција, значи препаднога дејства са елементима заседе, јер су, јер је распоред снага које су употребљене znate, тактика која је примењена и постпоступак апсолутно асоцира на такву, и нарочито начин вођења те акције, показивао да се ради о једној смишљеној тактичкој радњи која је разрађена по нашим борбеним правилима, тадашњим борбеним правилима и примењена нарочито са аспекта употребе јединица територијалне одбране, дакле не јединица оперативне војске него више територијалне одбране, но то не мења ствар апсолутно. Што се тиче измицања контроли, односно тог превентивног дејства, znate свака активност, у стратегији оружане борбе, има две неке своје компоненте, две неке битне генералне ствари, то је превенција, односно то је одвраћање и то је сама активност. Дакле ако сте ви у ситуацији да требате да употребите оружану силу, која је крајње средство znate, где се губе животи, где се материјална средства уништавају итд., увек ћете тежити да остварите некакав циљ, односно борбени циљ пре свега тиме што нећете употребити снагу. Зато је та активност, увек има неку своју превентивну компоненту, односно ту тзв. компоненту одвраћања. То је начелан став тадашње концепције и доктрине општенародне одбране био znate. Ако је непријатељ у ситуацији да види да ће доживети нешто што је по њега поражавајуће, тешко итд., он се неће ни упуштати у такву једну ствар. Дакле, из тих разлога сам мислио, и убеђен сам још увек, да је акција која је спроведена, а која је организована од стране врло вероватно Кризнога штаба, а вођена од стране Оперативног штаба, то су два органа који су се појављивали у томе, управо имала, по начелима управо ових доктрираних ставова; имала и такво једно. Дакле, може бити да је она имала и превентивно дејство, у вези тога, ми морамо поставити све, ми морамо организовати систем, ми морамо предузети све потребне припремне радње да у случају да супротна страна крене у било какву

активност да онда дејствујемо. Дакле, то је у начелу присутно у свакој врсти активности борбеној, па и у овој врсти активности, што ће рећи ако посматрамо страну, значи територијалаца односно припадника Територијалне одбране, Кризнога штаба, односно Оперативног, дакле, они су сигурно имали такву једну визију, то је моје мишљење, не мора да значи али вам кажем да је могуће.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Опростите што Вас прекидам, да бих појаснио, дакле али мени се чини да те две ствари се искључују, ако направите диверзантску препадну акцију са елементима заседе, ви је правите зато да би сте некога напали.

Судски вештак Миле Стојковић: Апсолутно.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: А пошто некога нападнете, не знам у ком смислу од чега га одвраћате.

Судски вештак Миле Стојковић: Не, не, не.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Ако сам добро схватио, овај други елеменат одвраћање дакле то је да не би дошло до сукоба. Дакле, ми смо се ту поставили показујемо другој страни ми јаки немојте ништа да правите.

Судски вештак Миле Стојковић: Тако је. У питању је била једна борбена активност која се звала маршевање. Требало је да војска прође, требало је комплетно да прође јединица, и у таквим условима увек постоји опасност да се од те јединице која пролази буде некакво дејство провокативно или било које врсте, ако ви организујете себе на такав начин да он види да нема шансу него само да може да прође управо о томе се ради, дакле обезбедили сте предуслов да ће се он мирно понашати и да ће отићи.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро.

Судски вештак Миле Стојковић: То је гледано са аспекта ове противне стране, заправо стране која је дејствовала, не знам да ли сам био довољно јасан.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Па јесте, али ми није јасно ако кажете ова друга страна, која је дејствовала, а зашто је она дејствовала, та страна.

Судски вештак Миле Стојковић: Е зашто је дејствовала, зато што је вероватно ипак тежила намера да се дејствује из неких разлога, знате. Ви ћете, ја вам још једном кажем, створили сте услов да та колона прође, без да се испали метак, међутим појавила се ситуација у којој се дејствовало, а очигледно је да се ту дејствовало и онда сте ви ангажовали све те снаге које сте поставили тако за диверзантско дејство препадног карактера. Дакле, у основној намери имате две

ствари, имате намеру, значи прву, да одвратите онога од било какве активности, и другу важнију и главнију намеру да ви извршите свој задатак, дакле да нападнете тог противника.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Уколико се поставља таква структура и распоред снага да се изврши диверзантски препад или напад, јел се он поставља да би се напало.

Судски вештак Миле Стојковић: Тако је.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Другим речима, унапред је неко хтео да нападне.

Судски вештак Миле Стојковић: Тако је.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Али како онда кажете да је требало да одврати од некога, зашто би га одвраћао ако ја хоћу да нападнем већ, просто ми није логички јасно.

Судски вештак Миле Стојковић: Знате шта, у стратегији постоји једно врховно начело да противника не требате да уништите, није умеће ратовања по Сунг Цуу? рецимо ето тако да кажем један од водитеља у тој области, није умеће ратовања да уништите непријатеља него да га подвргнете својој вољи, значи држећи се таквог једног начела и наша концепција није имала увек намеру и једину намеру да уништи непријатеља него да га подвргне својој вољи и ова групација људи је врло вероватно имала и ту једну да кажемо ноту, дакле, да колона ради онако како они желе знате, али донела је одлуку што сигурно и за практично дејство и то се испољило.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Ово кад кажете све се отрило контроли, у ком смислу то мислите и заправо то је и ваше мишљење.

Судски вештак Миле Стојковић: Видите како. Када ви организујете овакву врсту диверзантско препадног дејства, са елементима заседе, у насељеном месту, ви сте свесни да може да дође до великих губитака на другој страни, дакле, хоћу рећи губитака у овом смислу на грађанство итд., и ви строго каналишете и ватрени систем и све друге да са најмање губитака и штете то направите. Међутим, у датом тренутку више не можете да контролиште, знате, не можете ви свакога борца да контролиште да испали, ви ћете му рећи, ти ћеш дејствовати кратким рафалима, овај ће дејствовати дугим рафалима итд., али у датом тренутку ви не можете да контролишете, биће можда обрнуто или ће сви дејствовати другим рафалима, то хоћу да кажем, то је било то што се тиче тога ситуације да се истргне контроли. Да су они имали нешто другачију намеру знате, али је тако наступило више се није могло у оружаној борби не можете да контролишете процес довољно.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: То је кад већ дође до двобоја.

Судски вештак Миле Стојковић: И на то сам ја мислио када сам говорио о овом измакло контроли.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Ако схватам ви сте мислили на последице, да се у том смислу измакло контроли.

Судски вештак Миле Стојковић Тако је, тако је, јер је и сувише велики број губитака, погледајте ви, то су губици за 15 дана у начелима за 15 дана ратовања ове јединице, да се бригада отприлике 15 дана треба да ратује да би имала овакву врсту губитака неповратних и повратних 90 и нешто односно 100 повређених. То је исувиште велики губитак за тако кратко време и за такво дејство дакле, очигледно је да све измакло контроли и да је дејствовало по јединици са основном намером да се уништи жива сила.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. Када дође до борбе, али питање је суштинско, опет се враћам па ове две ваше почетне тезе, дакле јесте али и да има елементе.

Судски вештак Миле Стојковић: Само зато што има елементе такав распоред снага има ватрени систем, има елементе који су за обезбеђење, има елементе за извлачење, има елементе за осматрање, за дејствовање итд., подршке и томе слично и дејствовало се изненада значи заседно дејство јер се пропустила колона, главнина колоне се пропустила да прође односно чело колоне и онда се дејствовало по главници. Зато је она заседног дејства.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро, везано за то пресецање колоне односно пропуштање како ви кажете једног дела колоне.

Судски вештак Миле Стојковић: То су начела баш заседног дејства.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Да.

Судски вештак Миле Стојковић: Дакле, правило вам каже да када вам улази противник у заседу рационално је и корисно да пропустите чело колоне да пропустите значи оно обезбеђење претходницу, а да онда дејствујете по средини односно да расечете колону и да га једноставно обезглавите и да дејствује врло брзо иза тога после извлачите све снаге и то је то.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Ја се извиђавам можда ћу поставити питања која су вама јасна али просто желим ја себи, а претпостављам и члановима већа да разјасним.

Судски вештак Миле Стојковић: Ја се трудим...

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Између осталог када сте у свом налазу и мишљењу рекли да је један од основних елемената заседе јесте да се изврши препад, да се изврши тајно да неко не зна да сте ту, у ком смислу онда то може да има превентивно дејство. Дакле, ако сам ја у заседи и кријем се, а направио сам заседу, зашто, да би напао неког, тако схватам ја.

Судски вештак Миле Стојковић: Јесте, у принципу заседа је значи препадно дејство са елементима значи тајности знате, али ја вам кажем, пошто сте ме питали откуд тај моменат откуд та варијанта, откуд тај принцип да кажем превентивне, односно одвраћања, ја сам вам само изнео оно што се у стратегији примењује, дакле не значи да је можда и овде то примењено апсолутно тако али ја вам само кажем да се начелно тако ствари раде, значи у борби првенствено покушавате да делујете превентивно и да не дозволите да дејство крене знате, значи то је та превенција, да противник одустане од своје намере али када се крене онда више нема чекања, нема ни стајања и ту су губици, ту се гине. То је основна намера, ту је намера извршења уништење противника. Само сам у том смислу поменуо ту тзв. значи превентивну функцију, односно елеменат овај одвраћања.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Дакле, говорим о вашем исказу са претреса из 2012. године, на питање тужиоца сте рекли да је једна карактеристика диверзантско-препаднке акције и одсецање снага непријатеља, а одговарајући на даље питање сте рекли да ипак дозвољавате могућност да су препреке које су били постављене биле ту постављене из превентивних разлога и да у оном материјалу који сте имали на располагању нисте нашли на податак да су оне употребљене за пресецање, па заправо на даље питање браниоца сте рекли да је могуће да су оне биле постављене да би каналисале кретање, а не да би пресекле кретање.

Судски вештак Миле Стојковић: Тако је. Оне имају двоструку улогу, односно намену, било да каналишу колону да не може да иде лево-десно, било да је зауставе уколико не могу ватреним системом, значи да потпомогну заустављање, то је неодвојиво једно од другог. Ви имате средство које користите на двојак начин, да зауставите ту колону, а тим и пре тога да је каналиште да не може да се креће по некој другој траси.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро, а онда колико схватам из вашег исказа ви нисте нашли на податке који би указивали да су те препреке коришћене за заустављање односно пресецање колоне.

Судски вештак Миле Стојковић: Па знате шта, инжињеријска средства, по природи ствари, су средства за каналисање, односно заустављање, према томе ја не могу сада да кажем, дакле видео сам на снимку да су биле постављене на страни на раскрсницама по страни пута итд., што практично показује да се пре свега тражило каналисање те колоне, а могла су да се употребе и на

другачији начин, дакле могла су да се поставе на путу и да зауставе кретање колоне али то нису рађене тог момента и видео сам на снимку да то није тако али су из превентивних разлога стајале ту и успевале да обезбеде онај први да кажем задатак, а то је да каналишу јединицу тачно на одговарајући пут јер је то тако требало да се уради јер би вам онда ватрени систем који сте припремили пре тога може да вам падне потпуно у воду и да нема резултата јер да се којим случајем колона развила у еволуциони поредак, хоћу рећи по багаљонима, по четама, да се радило о борбеним повредама, директно да су војници кренули одмах више, тај ватрени систем који сте припремили за заседу, оно губи смисао, губи значај, нема резултата и препреке су биле између осталог и за такву ствар, дакле да то спрече. Да онемогуће развој из марширске колоне у борбени строј јер је њихова процена таква постојала и код сваког старешине би постојала таква једна процена иде вам марширска колона ви процењујете шта она може да уради. Може да из маширског поретка крене у тзв. еволуциони, односно борбени поредак, борбени распоред и ви ћете то спречити, како, на тај начин што ћете поставити препреке које ће томе допринети да иде само у колони, онако како је за вас најповољније као противничке стране.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Даље, на претресу из 2009. године, на питање браниоца, чиними се, сте одговорили да везано за присуство снага, ајде да кажем супротне стране, у колони Д. [REDACTED] се налазио у возилу са Д. [REDACTED] итд., питају да ли ту има неке логике ви сте му рекли да у оружаној борби постоји оно што се зове жртвовање, даље сте на даље питање одговорили да ипак нема логике да се нападне колона уколико сумњају да се налази [REDACTED] територијалне одбране Д. [REDACTED] Е. [REDACTED] а на претресу 2012. године сте рекли да тако респективилне личности, а поменуте су функције свих ових лица која су била у колони, њих пет, бранилац их је у свом питању поменуо као организаторе злочина, дакле, да ли је логично да сте одговорили да у пракси нисте нашли и да сматрате да сигурно они нису жртвовани, сем уколико се ствар измакла контроли.

Судски вештак Миле Стојковић: Ви сте видели господине судија да је та групација људи која је била противничка страна, како да кажем, била на челу колоне, дакле пратња супротне стране, дакле не војске, него ових територијалаца односно припадника тузланског кантоне, они су били на челу колоне и на зачелју, један човек је био на зачелју, колико ја знам, колико се ја сећам значи, ту је постојала опасност да они страдају или је далеко мања ако ви znate овај је на челу, а овај на зачелју, ви ћете тући по средити и једноставно постоји наравно постоји опасност у сваком случају, али као старешина никад не бих жртвовао своју војску, у том неком смислу, не знам. Чињеница да се у оружаној борби догађају такве ствари и да се значи губе животи, дакле имате жртве то је чињеница.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Да али бранилац је питао везано за Д. [REDACTED], пошто се он налазио у возилу са С. [REDACTED], па вас је питao....

Судски вештак Миле Стојковић: На челу колоне.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Пардон, са **М.
Д.
Д.**

Судски вештак Миле Стојковић: И они су пропустили ту колону дакле, у том пропуштању тог дела колоне, између осталог, вероватно њихова намера је била да сачувају те своје људе, то је чињеница, питање је како би се понашали да је **М.
Д.
Д.** рекао тај и тај ви ћете бити на средини колоне, ви ћете бити испред, иза итд., па да он једним мешовитим распоредом, условно да кажем, матира те људе који руководе операцијом и да онда они знају да се у колони налазе њихови људи који могу да страдају и то може да буде фактор одвраћања њиховог али то се није додило, **М.
М.** то није знао да уради, тамо су они били на челу колоне, пропшли су, када је прошло чело колоне они су га тукли.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Али колико сам ја схватио питање браниоца, само то да разјаснимо, не за питање браниоца, него за ваш исказ да је **Д.
Д.
Д.**, није му претила опасност од ватре, него му је претила опасност зато што се, како је речено, налази у власти **Д.
Д.**, дакле пропису али он је са њим.

Судски вештак Миле Стојковић: Пазите, јесте али њему прети опасност и од ватре са стране, исти случај, како прети **М.
Д.
Д.** тако и њему исто тако, с тим што је он у опасности да га неко од војника Милета **Д.
Д.** ликвидира, ту испред или да га ликвидирају као колетаралну штету његови борци, његови људи који су постављени са стране, поготово снајперисти итд., дакле то су инвентивна питања на која тешко да можете да нађете образац, знate, то је животна ситуација у којој сте се нашли и може да буде овако, може да буде онако, то је оружана борба у којој не бирају се средства када се крене у акцију и може да страда свако, а ви покушавате да са најмање губитака извршите свој задатак, дакле да прођете, а овај намерава да их заустави да их разоружа да им рецимо да им не зnam шта уради, да им узме наоружање и да их зароби или зависи већ шта је имало као намеру. Али оно што ја мислим је неподељено ја се извињавам ја морам да кажем, значи оно што ја мислим неподељено као ето тако да кажем назови стручно лице у тој читавој анализи, чињеница је да је то била једна осмишљена испланирана акција од стране једнога тела високоорганизованог, дакле то сигурно није био Оперативни штаб, то је само могао бити Кризни штаб, унутар кога су сигурно били представници војне пратње, дакле људи који су знали шта је препад, шта је заседа и тако, и који су то тако организовали и водили.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Говорите о организацији у смислу распореда снага, распоређивања и тако даље, ја се опет враћам на ону Вашу, коју ни данас нисте искључили, да је могуће да је имало и превентивно дејство, дакле ако неко то планира, да ли он планира, да ли из тих података

можете да закључите да је неко планирао да нападне или је неко планирао да ...?

Судски вештак Миле Стојковић: Ја Вам само кажем да значи ја не искључујем ни ту прву компоненту у стратегији, значи да сте предузели све потребне мере да би неко прошао без инцидената, без тога да он провоцира, без тога да он дејствује и тако даље, дакле то је та превентивна компонента која се зове "одвраћање", значи ако сте припремили све да он види да нема шансе он ће да прође и да оде. То се, ја Вам кажем, то је генерални став стратегије, што не мора да значи да је, у овом конкретном случају, уколико је Кризни штаб имао намеру, а ја мислим да је имао намеру да нападне колону, да је пресече, да је деструира, онда је ова прва компонента потпуно беззначајна, она нема такву улогу, нема значаја, али ја сам морао да вам је поменем да би смо схватили сви шта је оружана борба, то је један деструктивни најдеструктивнији процес у људској делатности.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. Сада, ако сам добро схватио они елементи које сте констатовали да су предузети на терену, распоређени и тако даље, ако Ви кажете да је то могло да буде и ово, али да Ви мислите заправо да је ово прво, јер због тога дајете такво мишљење, моје питање је на основу чега, који би додатни елеменат, да би било јасно?

Судски вештак Миле Стојковић: Ја категорички стојим на ставу да је ово била осмишљена акција да се деструира организација односно војска, да се нападне војска, то је дефинитивно, али не искључујем могућност да су имали и ово превентивно дејство по начелима стратегије, још једном Вам кажем, а мој став и мишљење је да је с обзиром на организацију, с обзиром на поступање, с обзиром на последице и све што се одиграло знате, моје је мишљење да је то била осмишљена акција која је имала намеру да разбије колону, да јој нанесе губитке, да је развуче и да оствари оно што су они намеравали, а то је да или заробе непријатеља или већ не знам отму наоружање и опрему и тако даље и тако даље, то су сада све друге спорадичне ствари које из тога проистичу. Сама природа организације, начин, распоред снага, распоред људства знате, распоред инжењеријских средстава, све то је у потврди овога да могу да тврдим да је намера била да се колона разбије, да се колона развуче и да се, да се колона нападне, разбије и развуче, а не да се само том организацијом омогући да они прођу. Могли су они и без тога, значи да уопште није било никаквих снага колона би прошла, нема кога да нападају, ако немате противника ви идете даље.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: То под претпоставком да постоји обострано поверење да нико никога неће напasti.

Судски вештак Миле Стојковић: Тако је.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Али у ситуацији ако нема поверења?

Судски вештак Миле Стојковић: Ако нема поверења, видите он нема поверења он је предузео одговарајуће мере, моје је мишљење да је поред тог неповерења имао и ту намеру, намеру да нападне. То је моје мишљење. Индикатори за то су број жртава, индикатори за то су значи уништена средства, брзина дејства, начин дејства, бруталност приликом тог дејства и тако даље, поступак касније према људима колико сам ја упознат, касније да се људима врло мало пружила помоћ рањеним војницима и тако, то сам касније сазнао невезано за ове списе и за предмет.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Мислим да имају подаци у списима да су били неки смештени у болницу, раније су покупљени?

Судски вештак Миле Стојковић: Ја сам прикупљао податке јер сам разговарао са неким људима касније невезано за овај предмет, који су ми говорили да је било врло брутално, поступак према војницима.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро, то је нешто што су сазнања која нису проистекла из овог доказног материјала који ми имамо али ..... Само још везано за овај елеменат још једно питање, само да погледам на којој страни, извиђавам се, то је записник из 2012. године на страни 44, ... сте рекли пропуштен је борбени део, ако сам сад ја то најбоље схватио, део колоне када је прошао ту сте рекли да се ради о борбеном делу колоне који је прошао, пита Вас председник већа, углавном је тако нажалост и сада почињете да објашњавате даље. На шта сте мислили када сте рекли борбени део, да је прошао борбени део колоне, дакле ако схватам то је први део колоне, зашто Вас то питам, одмах ћу Вам рећи, зато што је саслушан као сведок М...Д... на претресу пред овим судом, дакле када је држан претрес пред другостепеним судом 2010. године, рекао да између та два дела колоне куда је прошао и овај други који је изашао на другу капију практично где је дошло до борбе и губитака није било никакве разлике у погледу борбених дејстава, борбене моћи, каже они су били потпуно исти, ни једна ни друга није била спремна за борбу јер нису били борбено постављени. Просто овај део, значи везано за овај Ваш закључак, сада ми није јасно, из питања није потпуно јасно зато Вас и питам, да ли Ви сматрате да је први део колоне, који је прошао или пропуштен, био борбени, а да овај други део није био борбен?

Судски вештак Миле Стојковић: Па видите, структура маршевске колоне је таква да вам прво иде борбени део, па вам иде позадински део, знате, то је у наступном маршу, када ви наступате, када крећете да изађате негде на положај где ћете водити борбу, у овом случају се ради о тзв. одступном маршу, дакле извлачења из борбе, претпоставка да ће бити борбе, па се извлачи и у таквим условима, у таквој ситуацији, борбено правило предвиђа да се прво поставе позадински елементи на чело колоне, дакле да не иде прво борбени део него да иде позадински део управо због тога што је он спорији, што је он мање покретљив, што је проблематичан и тако даље, и тако даље, у овом случају М... то није урадио, дакле није испоштовао правило које је тражило да прво

буде неборбени дао да му иде, па борбени, него је обрнуто, он је кренуо, команда његова и ешелони, батаљони његови који су били недовољно попуњени али су били батаљони, они су били на почетку, значи то је тај борбени део који је измакао, остао је позадински, дакле он је ту погрешио, доктринарно гледано, када је организовао колону.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Ја разумем сада говорите шта је доктрина. Ја Вам говорим у пракси.

Судски вештак Миле Стојковић: У пракси се десило обрнуто.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: С обзиром на исказ Дубајића који каже између та два дела колоне, у том смислу, никакве разлике нема.

Судски вештак Миле Стојковић: То је његово мишљење, мислим, али ја колико сам видео маршевску колону, састав њен, ја сам одмах знао, не можете ви да кажете да вам је санитетска станица и позадинска служба итенданска и тако даље, које су позади, да су вам борбени делови, то нису борбени делови, а можда нису борбени делови, у одступном маршу си морао да их ставиш горе на почетку, а не да они буду последњи, а они су били последњи, а борбени део му је већ измакао, отишао.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. Опет везано за овај део Вашег мишљења, на питање тужиоца на претресу 2012. године, како тумачите изјаву Н... Ј... то један од оних, знате ко је, да је рекао "Немој ко да би опалио метак" нећу улазити у други део јер тада није било сагласности како гласи, али ..... да схватате практично као његову наредбу својим потчињенима да не отварају ватру док се не добије знак да се ватра отвори, на основу чега сте извели такав закључак?

Судски вештак Миле Стојковић: У принципу, када се организује заседно дејство, обично се унапред припреми сигнал за дејство, или је то нека ракета, или је то неки глас, значи преко радио средства, било да је то нека конклudentна радња, дакле поставите неког са барјачићима који ће показати то и тако даље. У овом случају он је рекао не дејствовати тако сам ја то схватио, до главне наредбе, до главнога знака, ја сам могао да претпоставим да је главни знак за ватreno дејство припремљен или да још није издат и у том смислу би само могао да тумачим то немојте дејствовати док не знам ....., тако смо могли да тумачимо да кажемо немојте дејствовати док колона не прође али тога нисмо имали, да смо имали ту диспозицију, ја би се онда изјаснио потпуно и јасно да је човек рекао немојте дејствовати док колона прође, видите намеру, а у овом случају неможете да видите намеру, зато што постоји врло вероватно знак који ће се дати на моменат дејства.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Ви сте још рекли да Ви

у материјалу који сте имали нисте нашли ништа што би указивало да постоји тај знак али ако сам Вас добро схватио.

Судски вештак Миле Стојковић: Али сам га тако тумачио.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Ако сам добро схватио овај став који сте изнели тада, а и данас везано за тумачење ових речи Н... Ј... Ви тумачите под претпоставком да се радило о диверзантско-препадној акцији и да је донета наредба да се нападне.

Судски вештак Миле Стојковић: Дабомс и да је врло вероватно припремљен знак за дејство, за почтак дејства.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. Али Вам говорим, ако се вратимо на ону другу тезу да је то било одвраћање, да ли је то могло да значи као упозорење немој нико да пуца, нек прође колона.

Судски вештак Миле Стојковић: Тако је, наравно да је могло, то морамо да признамо, могло је да буде као знак немој нико да пуца, да нико не дејствује, што би значило да пустимо људе да прођу, али несрећа је само у томе што нисмо имали тај други део реченице, што га немамо, ја га бар нисам могао видети, да сам чуо то оним средством или да сам видео прочитано овај написано ја бих то могао да иза тога да стојим.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. На основу чега је тај закључак, па ћемо ми то ценити. Добро. Хвала. И сада мало опет везано за тачку 3 Вашег мишљења, између остalog, пошто сте рекли да сматрате да је диверзантско-препадна акција и тако даље, да се радило смишљено и добро организовано, у конкретном случају акција могла бити изведена само према плановима и инструкцијама Кризног штаба као органа друштвено-политичке заједнице и Оперативног штаба као команде снага Територијалне одбране и МУП у Тузли и касније сте објашњавали шта је Кризни штаб, да је то реликт неке, ајде да кажемо, прошлости који се одомаћио и тада, заправо да је Оперативни штаб, онда сте објашњавали шта је Оперативни штаб, да штаб не командује, да може да командује само једна личност, па сте онда објашњавали

Судски вештак Миле Стојковић: По систему субординације.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Субординације, и улогу дежурног у Оперативном штабу и какав је његов однос везано за издавање ...

Судски вештак Миле Стојковић: Дежурни преноси наредбу, односно наређење, он је тај који преноси наредбу.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро.

Судски вештак Миле Стојковић: Већ донету одлуку.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. У том делу оставете, јел тако?

Судски вештак Миле Стојковић: Апсолутно.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Да је дежурни дужан да пренесе наредбу свог претпостављеног, да он сам не доноси одлуке.

Судски вештак Миле Стојковић: Тако је.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Моје питање, ако је командир, командант дежурном нешто каже, реци то и то, да ли тај који преноси, дежурни, извршава наредбу свог команданта.

Судски вештак Миле Стојковић: Извршава наредбу тог команданта.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Извршава наредбу.

Судски вештак Миле Стојковић: Дужан је да изврши наредбу тог команданта чак и да дејствује у духу наредбе, основне намере команданта.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. Ви сте даље објаснили у којим ситуацијама он може да одбије практично, не да пренесе наредбу него да изврши наредбу да пренесе наредбу.

Судски вештак Миле Стојковић: Тако је, да пренесе наредбу.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. Данас сте поменули да је Ваше мишљење да је овакву одлуку, у складу са овим закључком из тачке 3, да се ради о диверзантско-препадној акцији, могао да донесе само Кризни штаб, ако сам схватио.

Судски вештак Миле Стојковић: Јесте господине судија и остајем при том ставу и мишљењу, зато што је веома сложена операција била у питању, није то могао да смисли један човек, чак ни човек из Кризног штаба, један него једна група људи која ће да изврши тзв. процену ситуације па да донесе одлуку. У моменту процене ситуације имате читав низ радњи, прикупљање информација, података, ко, шта, како, ко ће да прође, колике снаге, шта и тако даље, па ћете онда процењивати земљиште, па ћете процењивати време у коме дејствујете, па ћете онда саслушати предлоге својих потчињених, односно својих колега који вам чине тај штаб, знате то је једна читава мисаона радња, један процес који се зове процес доношења одлуке, па тек на крају, када саслушате ставове и мишљења појединача унутар тога Кризног штаба, ви као командант по принципу субординације уједно и старешинства доносите одлуку и кажете

“Одлучио сам да се тада и тада, са снагама тим и тим дејствује о томе и томе, са тим и тим задатком. Задатак тога је то, задатак овога је то. Готовост дејства тада и тада”. Ето то је једна, у грубоме, шема одлуке коју доноси прво претпостављени у том Кризном штабу, а коме је претходило читав, кажем Вам још једном, низ тих мисаоних радњи од прикупљања података, преко процене ситуације до момента доношења те одлуке.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Говоримо о Кризном штабу?

Судски вештак Миле Стојковић: Говоримо о Кризном штабу.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: А Оперативни штаб?

Судски вештак Миле Стојковић: А Оперативни штаб им се нашао ту као једно руководеће тело које ће даље ову основну одлуку да спроведе. Јер они су оперативци, они су ту сада дежурни органи који ће дејствовати у току свега тога. Више Кризни штаб не мора тиме да се бави, може неки други, он ће да прати ситуацију али више он није у оперативној ситуацији да он командује тим јединицама. Нема потребе, него има Оперативни штаб, молим вас, наредба је донешена, задаци су подељени, изволите дејствујте. Унутар тога свега улога сваког од оперативаца се зна. Овај конкретно господин Јуришић се нашао у ситуацији да је као члан Оперативног штаба преносио ту наредбу, то наређење на такав начин како је преносио.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Али одлука да се нешто предузме, да се употреби да кажем сада ово како .....одређени начин борбе одлука о употреби начина борбе и одлука

Судски вештак Миле Стојковић: Кризнога штаба.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Крозног штаба.

Судски вештак Миле Стојковић: А не овог Оперативног штаба.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: А Оперативни само спроводи.

Судски вештак Миле Стојковић: Оперативни штаб је тај који спроводи то и који се брине око тога, дакле он је ту да осмотри, да види, да прикупи податак, да обавести и да наравно предузме у датом тренутку додатне мере, знате он је у могућности да предузме додатне мере.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Ако сам ја то добро схватио онда је и тај који је на челу Оперативног штаба, па и сви који учествују у томе су дужни да изврше наредбу али могу да је одбију уколико сматрају да то

представља кривично дело.

Судски вештак Миле Стојковић: Наравно, наравно, али он зато вуче ризик, одбијање поступања Оперативног штаба, по одлуци Кризнога штаба, вуче ризик одговорности и ако сте ви на челу тог оперативног штаба ви морате да извршите оно што вам је наређено од стране више команде и ви то радите ако не радите ви ћете одговарати за то, осим у случају ако видите да је то стварно кривично дело, ви знате какав је поступак био, али је то тешко у том моменту, ви не можете да кажете сад да зовете Кризни штаб и да кажете знате шта па ту не да се гинс, то није дозвољена радња, то нема говора јер је сама природа оружане борбе у суштини деструктивни процес, треба да уништите противника и то је тако нажалост. У читавој људској делатности, збирој људских дслатности, једна од најтежих и најгорих је управо борба, оружана борба, где ћете да уништите противника, то је суштина, а стратегија, односно они људи који воде то, команде, старешине и тако даље, се увек поред тога ..... држе и овог начела које сам вам на почетку рекао, а то је значи да потчините противника својој воље, дакле увек је боље да га не уништите него да га потчините својој вољи, да га разоружате.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Ако схватам, из онога што сте Ви као војни стручњак гледали, видели, што сте имали материјал, Ви сте дакле закључили да је то диверзантско-препадна акција са елементима заседе, познавајући линију командовања и ко доноси одлуке.

Судски вештак Миле Стојковић: И елементе борбеног распореда који су били .....

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Да схватате да је ту одлуку донео Кризни штаб, дакле, ако сада добро схватам, Ви закључујете да је донета одлука да се нападне колона, да се у том смислу поставила заседа, дакле моје питање је сада ово, да ли сама одлука да се нападне колона представља по Вашем мишљењу нешто што је недозвољено?

Судски вештак Миле Стојковић: Па знате шта, то је сад нешто што је имагинација, ја не бих могао да Вам кажем, одлука је једна, одлучио сам, када каже одлучио сам главне снаге употребити ту и ту за уништење тога знате, е сада да ли је он имао неку другу алтернативу унутар тога.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Не питам Вас то, што сте ви генерал јел тако, али моје питање је ако ви донесете одлуку да нападнем једну колону и у том смислу се организујем тако, да ли је то само по себи недозвољено?

Судски вештак Миле Стојковић: Знате шта, ми у стратегији сматрамо да су то дозвољена средстава и морамо се придржавати елемената дозвољених средстава борбе знате, зато правило службе тражи ако си непријатеља разоружао

и ако је бацио оружје не смеш више да дејствујеш јер то ти је ратни заробљеник и тако даље, мораш поштовати Женевску конвенцију, мораш ово, мораш оно. Дакле и у оружаној борби постоје нека ограничења.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Слажем се.

Судски вештац Миле Стојковић: И њих се ми придржавамо знате. Али хоћу да Вам кажем да оно што сам рекао измакло контроли, то је један, како би вам рекао, један, неки физички да кажем моменат када ви једноставно вам се догађа да не можете да контролишете процес и то се догађа у оружаној борби, ето то је тај моменат када не можете да контролишете, ви ћстс касније позвати неке на одговорност.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Не, не, није то спорно, ја Вас питам просто да бих имао јасну слику, ако неко ко је надлежан за то донесе одлуку да нападне противничку снагу, у том смислу организује препадну акцију, то само по себи, како сам разумeo, то само по себи није недозвољено?

Судски вештац Миле Стојковић: То није недозвољено, то је дозвољено.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Постане дозвољено када?

Судски вештац Миле Стојковић: Постане дозвољено када се средства, односно начин поступања према тим противницима пређе границе онога што се зове начела у оружаној борби, значи придржавања стандарда у оружаној борби. Ођу рећи, значи, ви дејствујете против противника, против непријатеља који такође дејствује, али оног момента када он престане, када је дигао руку, бацио, ви не можете, не смете да дејствујете, то је ограничење. А одлука што сте питали она може да има и алтернативу знате, одлука може да има алтернативу у смислу доношења неке друге, ако то не буде тако биће овако, али то је врло ретко, изузетно, то се скоро никад не догађа у војној организацији. Увек постоји једна одлука и за њу се дејствује и она се може касније да коригује.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Знате зашто Вас све ово питам, врло просто, да буде потпуно јасно, ми овде расправљамо о недозвољеном начину борбе, у смислу употребљавања перфидног начина борбе, дакле стварања уверења код непријатеља да неће бити нападнут. Дакле, моје питање је било усмерено у томе да оно што Ви из Ваше перспективе и оних података којима сте Ви располагали закључујете да је то, да је одлуку донео Кризни штаб и зато је моје питање било да ли је то само по себи, то није недозвољено. Ако сад схватате?

Судски вештац Миле Стојковић: Не, то није недозвољено.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Али би било

недозвољено ако је перфидно.

Судски вештак Миле Стојковић: Тако је.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. Ви нисте имали те податке, нити сте разматрали..

Судски вештак Миле Стојковић: .. не могу да оценим, немам то питање.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро, дакле Ви као војни стручњак у том смислу... дакле то није било, а ми ћемо даље утврђивати да ли је то било перфидно. Мало само још једанпута појасните, ево овде свима, везано за то ко мора да буде упознат са таквом одлуком о спровођењу акције.

Судски вештак Миле Стојковић: **Одлуком.** Са одлуком морају бити упозната лица која ће учествовати у томе, знате, дакле чланови штаба команде, командант, начелник штаба, помоћник за позадину, оперативац, затим безбедњак, значи обавештајац, дакле људи који су непосредно у том штабу који вам се обраћају. Даље, ту одлуку морате пренети на своје потчињене, јер ви ако сте донели одлуку о командном месту, у овом конкретном случају, негде у некој просторији Кризни штаб је заседао и донео одлуку, знате, он сад ту одлуку треба да пренесе на своје потчињене, на оне извршиоце. Наравно да не може све да их зове па да им саопштава, него ће позвати њихове претпостављене и пренеће им ту одлуку. Дакле, тај пренос одлуке може да буде након извиђања, дакле директно на терену када каже у времену том и том нађите се ту и ту јер ћу вам пренети задатак и они се нађу негде на некој згради горе или у некој улици, на некој раскрсници и он јим онда даје елементе одлучио сам то, то, то, задатак ваш ће бити ово, ваш задатак то. Дакле, то је на лицу места. Исто тако постоји могућност да се задатак, односно одлука пренесе по карти. То значи да ви позовете потчињене, односно старешине тих јединица које ће учествовати, да вам дођу код вас у штаб, да вам дођу тамо у ту просторију где сте донели одлуку, дакле развућићете карту, погледајте, јел ви знате где се ту, ту. Е молим вас, ви ћете дејствовати, ту, ту, ту. Ваш задатак је то. Дакле дајете му задатак по карти.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: ..... оперативног штаба.

Судски вештак Миле Стојковић: Тако је. У случају Оперативног штаба, они су људи који треба ту одлуку даље да преносе и кад је донета одлука са читавом операцијом руководиће Оперативни штаб. То је такав систем.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. Говоримо опет са места дежурног у оперативном штабу.

Судски вештак Миле Стојковић: Унутар њега дежурни који дежура и..

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Сада само нешто опет, просто да мени буде јасније, претпостављам и осталима. Ви сте рекли заправо да командује само један.

Судски вештак Миле Стојковић: Тако је.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Командант.

Судски вештак Миле Стојковић: Јесте.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Шта ради дежурни у оперативном штабу. Дакле, моје питање, зашто Вам кажем, оптужницом се ставља на терет да је окривљени са командним овлашћењима био дежуран, дакле да је имао овлашћење да командује. Ви кажете да командује само командант. Али мене интересује каква је онда улога дежурног, зашто њега обавештавају ако он нема командне функције, који је смисао да њега обавештавају о стању на терену.

Судски вештак Миле Стојковић: Смисао је у томе што је дежурни орган замењује тог команданта. Дакле он се налази у његовог улози и он преноси све остало. Дакле он је тај који одлуку команданта преноси на потчињене. Знате, он је са свим овлашћењима тога команданта, јер преноси ту његову одлуку.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Значи он има овлашћења да изда команду потчињенима, он као дежурни.

Судски вештак Миле Стојковић: Тако је, имао је овлашћења, као и могућност да не да, да не изда те задатке. Он је могао и да то не каже. Али у том случају би вероватно вукао последице.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро, а у ситуацији када је командант присутан ту како произилази .....

Судски вештак Миле Стојковић: У принципу би требао командант да преузме улогу у своје руке и да он то све води, уколико је присутан ту у штабу, у Оперативном штабу. Могло је да се деси да му ту буде истурено командно место и да он се ту нађе и да даље руководи он операцијом. Очигледно да се ту он није нашао, нашао се негде на другом месту, ко зна где, не знам где је био или можда није знао да треба да дође ту и ево овај је човек преузео те функције његове и то ради.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Нисам Вас чуо. Кажите колега.

Адвокат Ђорђе Дозет: Није ми јасно о ком команданту сад вештак говори. Када је командант присутан.

Судски вештак Миле Стојковић: Прво претпостављени штаб, на њега сам мислио.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Не, не. Није разумео. Мени је јасно. Ја говорим о одбрани окривљеног Јуришића и исказима појединих сведока који кажу да у тренутку давања наредбе, без обзира због чега је таква наредба уследила, дакле је био присутан и командант и да је командант рекао дежурном пренеси моју наредбу.

Судски вештак Миле Стојковић: То је потпуно јасно. Значи он је трансмисиони елемент између команданта и извршиоца тамо.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Хоћу да кажем, онда он више нема командну, овлашћења која командат има.

Судски вештак Миле Стојковић: Он је ту, сад је непосредни извршилац, значи он преноси само наредбу, дакле он нема то овлашћење, али ако није командант ту, а добио је наредбу, он ће командовати са том јединицом.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Разумем, нормално, логично. Добро. Ово је питање, мислим да смо ово за препреке и запреке, има посебно Ваш налаз под тачком 7.

Судски вештак Миле Стојковић: Зато што сте тражили. Суд је тражио.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Али то смо, мислим већ сте расправили везано за овај елеменат претходно, заседни. Добро. Ја ћу само због свих, да подсетим на остале Ваше мишљење из налаза и мишљења који није, бар мени био јасан, дакле, да се ради о појединачном и рафалном паљбу из различ... стрељачког наоружања, да је била фланкирна унакрсна паљба из овог оружја, да се на снимку не уочава да је дејствовала прага, а дакле ради се о возилу које се налазило у колини, дакле да је дејствовало са ова два топа, да...

Судски вештак Миле Стојковић: И да је елевација цеви била таква да није било....

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Дакле, да Ви из снимка нисте могли видети да је из онога што сте ви имали на располагању, да Ви сматрате да имајући у виду оштећења на возилима и позивате се на снимак број 3 у трајању од 2 минуте и 9 секунди, да је могуће утврдити да су оштећења настала дејством снајпера на тим возилима и кажете дакле касније, када сте саслушани као сведок појашњавајући тај налаз, на једном возилу ТАМ 10 да је

врло узак сноп, што указује да је употребљено, међутим касније на претресу 2012. поводом постављених питања Ви сте рекли да диверзантско препадна акција подразумева и учешће снајпериста, али кад сте рекли на питање бранчиоца уз предочавање раздаљине на којој су се налазиле супротстављене стране, да кажем да се радило о малој раздаљини, Ви сте рекли да сте закључили да је то снајпер и да снајпер гађа са 150 до 200 метара ефикасније, али да су ови други били на 10 до 15, па чак и ближе метара, дакле, да кажем јединице које нису имале снајпер и да Ви дозвољавате могућност да таква врста погодака проистекне и из овог врста оружја и заправо кажете „Могуће је да сам погрешio, али мој је утисак да се радило о снајперу“.

Судски вештак Миле Стојковић: Дакле, мој утисак је да се ради о снајперу када говорим о ветробрану и погоцима који су били груписани, знате, у сноп онај гледајући. Али пошто смо видели да постоје још низ оштећења на возилима, ја сам констатовао да је врло могуће да то нису, није дејство снајпера него да је дејство рафалног оружја које је било отпало са стране. Значи које је, услед расписања неког са неких ближих одстојања и тако даље. Значи, и једних и других, али кад гледамо ветробран онда јасно можемо да видимо да је сноп врло узак и да је то врло прецизно оружје дејствовало, а то прецизно само може да буде од прилике у пешадијском наоружању снајпер, јер има средство за осматрање, за нишање које то омогућује.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. Имају потпитања, али чланови већа прво, пошто су они одредили.

Судија др Миодраг Мајић: Ја ћу Вам поставити свега неколико питања из једног можда другачијег угла, а који сте Ви дотакли у свом налазу и данашњем исказу. Мене наиме интересује да мало осветлим поступање команданта колоне приликом извлачења. Ви сте неколико нам дали параметара из којих сам закључио да је било одређених погрешака и један од њих је колико сам успео да констатујем да није колона правилно формирана за ову врсту акције, да се на челу колоне није налазило оно што би требало бити на челу, у средини и тако даље. Поменули сте и могућност другачијег распореда ових лица која су служила да тако кажемо као обезбеђење колоне да је на пример постављен неко у средину, да је неко постављен на крај да би то могло довести до... Интересује ме да нам поред ових пропуста које сте уочили евентуално укажете и на евентуалне друге пропусте у оваквом вођењу акције и извлачења колоне, шта сте закључили. Ми смо овде имали прилике да током доказног поступка чујемо да је и доста неорганизовано само улажење у ту колону било, ко се све у њу укључио и тако даље. Просто би волео да ту чујем да ли сте још нешто приметили шта би могло или шта је морало по докторинарним правилима да се уради, а овде није било урађено, да би Вам онда поставио евентуално друга питања.

Судски вештак Миле Стојковић: Највећи недостатак је ту што командант колоне, дакле потпуковник, пуковник Д[...] командант колоне,

значи командант бригаде, није извршио апсолутно све потребне припреме за марш, за дејство, дакле он у свом, у својој заповести за марш, пре почетка марша је морао да да далеко прецизније задатке појединим елементима. Прво, у процени је погрешио ако је то одступни марш боље му је било да је се кретао у ноћним условима када није изложен дневној светлости и опасности да га туку, значи наоружања ефикасно. Друга ствар, у самој својој колони маршевској је морао да одреди врло стриктне задатке бочном осигурању, зачелном осигурању, челном осигурању и појединцима унатар саме колоне, знате. Даље, командант је морао да предвиди сусретну борбу, без обзира на сва уверавања, он је човек који је најодговорнији за животе својих људи и он је најодговорнији да изађе из тог простора и он мора да зна, није сам, није појединац, има штаб, разговара са људима, сигурно да му је неко сигнализирао и рекао пазите, пролазимо кроз врло опасан простор, шта нам је чинити, и он је морао унапред да о томе размишљајући каже у случају да будемо нападнути вод тај и тај или колона, из колоне те и те ићи ће левом страном, искачите из возила и крећете се правцем тим и тим, вод са друге стране искачите и дејствујте на ту страну. Дакле, морао је да изврши потпуно борбену припрему, шта ће који елемент борбеног распореда да уради у моменту ако дође до ватреног дејства по његовој колони, он то није урадио, бар ја нисам могао да видим овде, знате. Значи то су његове основне слабости с једне стране, с друге стране, није смео дозволити себи да он буде на челу колоне са овом групацијом људи. Он је морао да остане негде са главнином снага да би могао да се у датом тренутку нађе, да он командује, да не испушта иницијативу из својих руку. Не можеш дозволити да ти остане неколико стотина људи са, овај, иза тебе, а да идеши напред и да једноставно знаш добро да уколико дође до прекида колоне да ти немаш више физичких могућности да командујеш. Као што ћеш овде у средини колоне, ако смо нападнути да организујемо некакву кружну одбрану па ћemo се бранити. То су слабости команданта.

Судија др Миодраг Мајић: И само ћу Вам још једно питање поставити. Да ли је по вашем мишљењу, пошто из овога закључујем да је реч о очигледним пропустима, да тако кажемо.

Судски вештак Миле Стојковић: У извођењу радње марша као борбене радње.

Судија др Миодраг Мајић: У извођењу радње која је предузета. Да ли је по Вашем мишљењу другачије поступање, значи поступање које би било у складу са докторинарним учењима, обављање овакве операције и у овој ситуацији каква је била на Брчанској Малти, могло довести до другачијег исхода.

Судски вештак Миле Стојковић: Апсолутно господине судија могло је. Могло је, да је којим случајем М...Д... предузео мере да у тзв. борбеном распореду да и њима предочи да им каже знате шта људи, ја морам да прођем том и том колоном и у реду је ствар уколико се догоди да будем нападнут или да

будем спречен ја ћу разлити своје снаге у борбени строј и ја ћу проћи град Тузлу борбеним стројем, дакле, маршевски строј вам је један начин изласка из града, други вам је начин борбени, а то значи развијање својих елемената борбеног распореда по својим правцима и да се извлаче групно, како да кажем појединачно, односно групно, батаљони, дивизиони, и шта ја знам и тако даље. Дакле, и таква је могућност постојала, али је она вукла једну велику опасност у том смислу да вас неко не протумачи да ћете ви напasti тај град, да вас неко, теже је командовати, знаете све то, дуже је време и тако даље, али је то алтернатива, немате другу алтернативу више. Или ћете проћи борбеним стројем или ћете се повући позади или ћете остати у касарни или ћете ићи овом маршевском колоном, ето то су неке алтернативе, он се одлучио за маршевску колону, недовољно, како да кажем промишљајући о опасностима које могу да га задесе. То је моје мишљење, мој овако став. Питање је да ли би се и ја другачије понашао знате, јер ми је важно да извучем људство, да што мање губитака имам, да што пре изађем и покушавам да нађем најбоље могуће решење. Сигурно није у питању, код Д[...] и његове команде, није била намера да се изводи борбено дејство у граду, јер да је било, он би у почетном распореду кренуо, читава његова бригада би кренула у борбеном распореду, па би један батаљон кретао једним тамо правцем, један би ишао на један правац, на други и тако даље и онда би се тако дисперговано извлачили, он то није имао, нити је то наређивао тако, нити су војници тако поступали, него су ишли у маршевској колони, очигледно верујући да ће моћи да се извуче на такав начин, то што није кажем предузeo такозване борбене радње обезбеђења маршевске колоне, то пада њему на терет, али ето тако се догодило.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Само једно, да се само надовежем на ово, пошто у једном делу вашег исказа или налаза сада се не сећам тачно, дакле ви управо ово исто што кажете, и сада кажете, дакле није било по правилима струке, кажете то је или грешка Д[...], што се тако није организовао, или је он био у дубоком уверењу да неће бити напада.

Вештак Миле Стојковић: Мислим да је био у дубоком уверењу.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Добро, то сте рекли, да мислите да је био у дубоком уверењу, сада вас питам пошто ви вештачите само на основу онога што се види на снимку и дајете такав део, али вас питам сада као човека који је био генерал и који зна дакле, када може да постоји уверење да вас неко неће напasti, дакле како би сте ви проценили, да ли је довољно да ја као ваш непријатељ дођем и кажем нећу да те нападнем.

Вештак Миле Стојковић: Знате како М[...] Д[...] није човек од јуче, ту био знате, он као командант није одређен тога дана да дође и да прими ту јединицу, дакле он је већ неколико година ту био, он се врло вероватно познавао са тим људима и постојала је нека доза међусобног поверења између њих, док се није све одигравало овако екстремно како се одигравало, то је једна компонента, друга је врло вероватно уверавања која је добио непосредно од ових

представника државних органа, полицијских и осталих, то је нека друга компонента и трећа је знate моменат када ви хоћете да верујте да је то најбоље могуће, убеђени сте тако, немате неку способност да можете да процените апсолутно шта ће се догодити, рачунате на ту варијанту и ето тако се то чини.

Судија Соња Манојловић: Ја сам само хтела да вас питам у склопу овог вашег мишљења везано за те његове обавезе и његову намеру, ми у спису имамо подatak да је колона у преподневним сатима била припремљена чак и кренула извлачење из касарне, па због из безбедносних разлога из информација које су имали, он је наредио да се врате назад у касарну и онда је у поподневним сатима безмalo вечерњим поново донео одлуку да крене извлачење, па како тумачите ту његову одлуку, и само још нешто, да ли је као командант касарне морао да има контролу над целом колоном и комуникацију са целом колоном и са зачелјем јер колико се ја сећам из питања која смо ми њему поставили када је саслушан као сведок он је рекао да уопште није имао комуникацију са колоном иза себе, да су они стigli у тај део, коме је он био први део колоне у Симин Хан и тада је тек сазнао да је дејствовано по колони. Хвала.

Вештак Миле Стојковић: Госпођо судија, наравно, ово су све логина питања сасвим, дакле, наравно да је он био дужан, морао је обезбедити систем веза унутар своје колоне, ако су то радио средства радио средствима, ако не неким другим начином разумете, значи он је у обавези да држи везу са свим могућим елементима онако како је то могуће знate у покрету је то врло тешко, јер вам жичне везе не могу да раде, курирске везе такође не могу да раде, у принципу раде радио везе знate, значи дужни сте да као командант одржавате везу са свим елементима у маршевском корпусу, морате то да радите, ако се догоди да са неким немате везу ви ћете предузети мере, послаћете радио станицу тамо где то нема и тако даље, ово што сте питали за његов покушај, сигурно је да је он кренуо и неке су га ствари очигледно одвратиле да не креће тога момента него се морао да врати, што је био разлог више да буде много опрезнији знate, морао је бити много опрезнији и из тог разлога је морао да предузима маршевско осигурање далеко боље него што га је предузео.

Заменик Тужиоца за ратне злочине Милан Петровић: Само једна примедба у односу, вештак оперише са тим да је командант касарне М... Д... вратио колону када је пошла први пут, није тачно, дакле има видео снимак, јежеви су попречени преко улице и МУП, односно Оперативни штаб је братио колону, не М... Д...

Вештак Миле Стојковић: А то је већ нешто друго, то је већ нешто друго госпођо судија то је онда сасвим друго.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Само мало да појаснимо, дакле, у два сата је био враћен, ајде да кажемо, део колоне, пар возила која су кренула мислим и то да буде јасно.

Адвокат Ђорђе Дозет: Ја се извињавам. Само да не би опет било некаквих реченица које немају везе са истином, наиме, на основу чега колега тужилац каже да је Оперативни штаб у 14,00 сати вратио колону, дакле да не постављамо тужиоцу, односно вештаку питање и стављамо примедбе са некаквим неистинитим чињеницама.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Добро, добро била је примедба дакле просто у 14,00 часова је враћено пар возила која су кренула па су заустављена на punctу од стране тамо дежурних полицијских снага и већ које Територијалне одбране и онда су се након тога вратила, то је то, није то била, и ~~Д~~ објашњава да он заправо то није ни знао него да је о томе сазнао тек када се вратио у касарну, добро, мислим да смо ово разјаснили сада и колега Мајићу имаш неко питање, па онда тужилац.

Судија др Миодраг Мајић: Мислио сам да вас нећу више замарати.

Вештак Миле Стојковић: Нема проблема само изволите, наравно на располагању стојим.

Судија др Миодраг Мајић: Даље, кренуло ме је и испровоцирало да још једном, поменули сте када сте завршавали свој одговор на претходна питања да претпостављате да је постојало поверење између ~~Д~~ и тих људи са којима је он ту провео доста времена и да на тај начин, колико сам схватио, можете евентуално да објасните одређену неопрезност која је довела до свих ових пропуста у повлачењу, мене интересује још један моменат јер данас сте макар мени детаљније осветили читаву сада формацију ове друге стране значи коју називате уствари једном заседном формацијом и колико сам схватио у овој ситуацији то је видљива заседна формација, за разлику од класичне заседе која се предузима тако што изненадно, овде ми практично имамо видљиву заседну формацију, опет бих вас замолио да нам доктринарно појаисте, ту смо ми слабији, ја могу и да имам неке своје представе, али могуће погрешне, шта је у тој ситуацији командант који је кренуо поверењем на основу договора да ће бити пропуштена колона у једном мирном поретку који као што кажете својим понашањем одаје утисак једне комотности у свему томе, у ситуацији када види да наилази на видљиву заседну формацију где постоје јежеви, где постоји озбиљно наоружање, можда видљиви снајпери, шта је доктринарно требало тада урадити.

Вештак Миле Стојковић: Ако сте потпуно убеђени да улазите у осиње гнездо, дакле да улазите у опасност по људе своје, нећете наредити покрет, него ћете организовати у касарни кружну одбрану и остаћете ту до даљњег док не добијете помоћ, док не добијете значи неку резерву, док се не реши питање тих људи који су на том путу и тако даље, дакле нећете кретати, врло је опасно кратати се на такав начин.

Судија др Миодраг Мајић: Али уколико је дошло до уочавања тога у

току покрета, то сам мислио.

Вештак Миле Стојковић: Знате, како ја нисам био у фактичкој ситуацији да то видим, да сам био, ја би вам могао рећи, могуће је, исто тако је могуће да ни М.~~Д.~~ ништа од тога није видео, он је био на челу колоне знате, сви су се ти борци склонили и нису у видном пољу, он пролази, они заузимају положај, то је врло могуће и врло је вероватно да се тако одиграло, дакле командант са својом колоном није био у фактичкој могућности, то је моје мишљење, да види све, читав распоред ватреног система и појединце и све остало, он је могао видети препреке које су стајале по страни, али су стајале по страни и видео је пут који је чист знате, а борци који су запосели положај они су то врло вероватно по његовом проласку заузели тај положај или су се подигли и тако даље, нису они били тако видни, у видном пољу команданта бригаде како мислимо ја и ви сад, они се нису дали видети.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Када су били видљиви.

Вештак Миле Стојковић: Видљиви су били у моменту када су почели дејство, тада више немате разлога да се кријете знате.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Ја се извињавам, само колико сам ја схватио питање па због тога, питање је било шта доктрина каже, када се види, дакле да је видео.

Вештак Миле Стојковић: Да је видео наравно не би кретао, не би кретао.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Ако је већ кренуо.

Вештак Миле Стојковић: Ако је већ кренуо, онда је морао да предузме одговарајуће мере, а знате шта је могао само да уради, само је могао да нареди прелазак из маршевског поретка у борбени поредак, значи у стрелце, једина команда у стрелце, али је то вукло једну велику другу потешкоћу да ли је могуће у датом тренутку, то је насељено место знате и једини излаз је био сви у стрелце и ви крећете тако у пробој, у пробој у стрелце, ето то је била једина алтернатива, а он то није издао, тај задатак.

Судија др Миодраг Мајић: Сада стварно још једно питање. У оваквој колони, значи повлачења, где и на ком делу се транспортују експлозивна средства, доктринарно гледано значи, позив, муниција, све оно што може да ...

Вештак Миле Стојковић: Експлозивна средства се, издвајају се иницијална средства, не иду истовремено и експлозивна и иницијална средства, дакле иницијалне каписле иницијална средства се обично држе на једној страни или напред или позади знате, а експлозивна средства, у принципу то иде у позадини, то је позадински елемент, јер са тим средствима експлозивним и

другим.

Судија др Миодраг Мајић: Јел то значи на крају колоне.

Вештак Миле Стојковић: На крају колоне, на крају колоне маршевске, у наступном маршу, а у овом уступном је требало бити на челу.

Судија др Миодраг Мајић: Јел дозвољено мешање са људством.

Вештак Миле Стојковић: Тих експлозивних средстава. Па наравно постоје људи који то морају да обезбеде.

Судија др Миодраг Мајић: У смислу у истом камиону, седи и војска и експлозиви.

Вештак Миле Стојковић: Седи део војске дабоме, не можете ви да товарите ту пешадинце, борце, него ту постоји руковалац муниције, руковалац експлозивних средстава, он има своју послугу, своје људство које распоређује, и ту ризик постоји, зато он раздава иницијална средства, па се у једном камиону, другом, трећем тамо десетом возе иницијална средства, а у овим првим се возе експлозивна средства, али у одступном маршу то је морао, М.^р је морао сва та средства да групише на почетку колоне, а не на зачељу колоне или на средини, у најгорем случају на средини, да што пре извуче, јер је то, то је бреме, то је оптерећење, знate, и ви гледате прво да то извучете, па ћете после лако са пешадијом, а њему је остало обрнуто.

Судија мр Сретко Јанковић: Ја сам исто хтео поставити питање у вези са овом видљивошћу, те заседе која је била или већ сте одговорили на то, а ја би само једну овако хипотетичку ситуацију да поставимо, рецимо да војник који се налази на камиону у колони из страха, примера ради, отвори ватру према заседи, да ли ће у тој ситуацији командир јединице путем радио везе звати вишу команду, односно штаб, и питати шта да ради, да ли да се отвара ватра, да се пуца или да ли уопште има времена у таквој ситуацији за такву комуникацију.

Вештак Миле Стојковић: У таквој ситуацији, господине судија, командир мора сам да пресуди, нема он времена да зове команду па да пита за поступање и тако даље, он може да нареди војнику прекини паљбу, а може да му каже три рафала, пет рафа, десет рафала, дакле има алтернативу или да дејствује и даље или да нареди војнику да прекине паљбу, а ова друга варијанта, да зове претпостављеног да види шта да ради, о чemu се ради, шта да поступи и тако даље.

Судија мр Сретко Јанковић: Али друга страна која је у заседи ако је на њу отворена ватра.

Вештак Миле Стојковић: Ако је на њу отворена ватра исти случај.

Судија мр Сретко Јанковић: Исти случај.

Вештак Миле Стојковић: Ни они немају времена да зову своју претпостављену команду, па да кажу знате шта дејствује се по нама шта да радимо, то је, то је нешто што се ретко догађа у оваквој врсти дејства.

Судија мр Сретко Јанковић: Добро, хвала.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Ја сада завршавам, дајте са коначним питањима, али је потребно заиста разјашњење, да будемо прецизни у изражавању.

Вештак Миле Стојковић: Наравно господине судија.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: У вашем налазу и мишљењу, дакле у делу који се односи на налаз, каже заседа представља тајно и прикривено постављање, дакле ако је заседа видљива да ли је она заседа.

Вештак Миле Стојковић: Она није морала бити видљива знате, она има елементе, ја сам вам зато и рекао, она има елементе препадног дејства.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Све се слажем, али на питање ово, ако су видљиви људи који стоје иза заклона, да ли је то заседа.

Вештак Миле Стојковић: То није заседа.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Дакле, када је видљиво није заседа.

Вештак Миле Стојковић: Није заседа.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Није заседа, добро, само то.

Вештак Миле Стојковић: Али се заседа, наравно, али се ти људи могу да појаве, наравно да ће се појавити.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Слажем се ја, али док се не виде они су заседа, зато што је било питање кад видите људи да ли је то, и даље оперишемо термином заседа, добро хвала. Ево сада има, не знам да ли још неко од чланова већа има за колегу тужиоца.

Заменик Тужиоца за ратне злочине Милан Петровић: Молио бих ако можете да кажете, објасните ту чињеницу у вези са средствима запречавања на правцу пролаза колоне ЈНА 15. маја 1992. године, запречавање са теретним

возилима када је први део колоне који је изашао није нападнут, хтео да се врати, која је то радња у смислу ове ваше квалификације такве радње препадно диверзантског типа, да ли је она апсолутни њен саставни део.

Вештак Миле Стојковић: Свака радња инжињеријскога смисла, заседе, односно запречавања, је у функцији основног задатка, значи препадног дејства и све оно било да је то неко формацијско средство као што је јеж или крстило, било да је неформацијско средство као што је камион или нешто слично, који се употреби у датом тренутку за такву ствар је саставни део борбене операције и борбеног задатка који се зове препад, диверзантски препад са елементима заседе, значи саставни део тих активности, те основне активности.

Заменик Тужиоца за ратне злочине Милан Петровић: Ви сте побројали радње и активности које је требао пуковник Д. [REDACTED] [REDACTED] да предузме, доктринарно, а није предузео, да ли Ви познајете, обзиром да сте из исте да кажемо војне формације, односно исте припадности, припадности ЈНА, да ли ви познајете Д. [REDACTED]

Вештак Миле Стојковић: Познајем Д. [REDACTED], он је припадник 25. класе копнене војске, ја сам такође био припадник те класе, друга ствар, у Пешадијском школском центру трећу и четврту годину смо заједно завршили академију.

Заменик Тужиоца за ратне злочине Милан Петровић: Е то сам хтео да Вас питам да ли знаете ко је он.

Вештак Миле Стојковић: Знам М. [REDACTED] апсолутно познајемо се.

Адвокат Ђорђе Дозет: Питања која колега тужилац поставља апсолутно нису у контексту наредбе за вештачење, његово лично познанство и његова лична сазнања о личним својствима неког од учесника овог догађаја нису предмет овог кривичног поступка, односно нису предмет вештачења због којег је овај човек овде и молио бих да се о томе изјашњава, јер иза тога би могло следити мој предлог, односно захтев да се изузме овај вештак из овог предмета.

Председник већа - судија Омер Хаџиомеровић: Само секунд, још нисмо чули питање. Колега, нисмо чули питање. Питање је базирано само...тако је, дакле, ово је ствар која је већ споменута, није први пут, и о томе је вештак рекао да је класић са Д. [REDACTED], дакле, просто да чујемо питање, па ћемо онда да видимо, ја нисам чуо питање.

Тужилац за ратне злочине Милан Петровић: Моје питање после свега овога јесте, с обзиром на школе које је завршио и имајући у виду радње које је пропустио или је реч о нестручности или је реч о нечemu другом.

Председник већа - судија Омер Хаџиомеровић: На то се вештак

изјаснио, рекао је мој је закључак или је пропуст или нестручност, али нема поново зато што је било, ја само подсећам и питања која смо ми постављали су била нека питања која смо хтели да разјаснимо, а има доста ствари које су биле поменуте и у налазу, која за нас нису била спорна, па је једно од тих, а ја сам то и предочио малопре, да је било мишљење вештака да или је пропуст, што би рекли, нестручно рађење или је било његово неко уверење да неће бити нападан. Мислим, већ је одговорио на то питање. Ако сматрате да треба поново.

Тужилац за ратне злочине Милан Петровић: Добро, не треба. Хвала.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Браниоци.

Адвокат Ђорђе Дозет: Ја имам, и то имам више питања. Наиме, мени данас није јасно који је коначан став вештака, односно, ако ми је јасно оно што је одговорио на конкретно питање председника већа, на основу којих елемената закључује, се опредељује за једну од три варијанте коју је до сада дао. Наиме, једна од варијанти је у овом основном писменом налазу, који је по мени потпуно дезавуисао каснијим исказивањем пред првостепеним већем. Тако је 27.09.2012. рекао: „Имам неки свој утисак, можда је релевантан“, можда не, то је осмислио неко ко је био добро војнички образован, да се не изиђе на један миран начин или већ не зnam шта, можда је и из превентивних разлога, али стојим иза тога да је било унапред припремано дејство“. На страни 3 транскрипта говори, то је исто 27.09., да је морао бити одређен знак за почетак напада, али он не зна који је то, али је тад на страни 32 рекао: „Могуће је да тзв. одвраћањем, то је један врло битан фактор, врло важан принцип у стратегији општенародне одбране, ви поставите све елементе борбеног распореда и непријатељу кажете „видиш“ или му покажете или му дате до зnaња да је то безизлазна ситуација, да се окане тога“. На питање да ли може искључити да је предметна ситуација са циљем превентивног дејства, вештак је децидно изјавио: „Не, не могу да искључим то, апсолутно не“, каже јер управо из оног што сам говорио, превентивног разлога, дакле, ако сте покушали да то све припремите тако да тај противник или непријатељ, већ како га зовете, одустане од своје намере, онда би све то тако припремили, али десило се обрнуто. Дакле, то је друга супозиција коју вештак поставља, које немамо у основном налазу. Трећа супозиција везано за жртвовање, прочитаћу, ако дозволите опет из транскрипта, каже „мислим да ниједна команда здраво логички никад не би то урадила, али постоји нешто друго, господине, позадина ствари. Имате ви ситуацију кад се измакне контроли, оперативној команди из руку и неко други ради неке ствари које су мимо онога што је команда планирала, ако је Кризни штаб држао све под контролом, сигурно је да нису они те људе жртвовали, неко у колони, нека неформална група, што је врло могуће, дејствује на своју групу и он може све упропастити. Е, та група може да жртвује ове без размишљања. Наставак тога на страни 44, могуће да је командна структура која је руководила делом операције извлачења војске, говорим о овој другој страни, дакле мусиманској, имала такву намеру да извлачење протекне мирно, али је такође могуће да је и унутар ње нека неформална група могла све то да искомпромитује, што ја лично мислим да се

десило.

Вештак Миле Стојковић: Не видим разлога зашто не бих тако логички размишљао, знате, ја сам дужан да са свих аспеката сагледам проблематику која се одиграла.

Адвокат Ђорђе Дозет: Да ли Ви. Могу да се обратим директно вештаку? Да ли Ви данас искључујете могућност да је све припремљено за борбу од стране ове, како је Ви зовете муслиманске...

Вештак Миле Стојковић: Па, назовимо је тако.

Адвокат Ђорђе Дозет: Иако то није муслиманска.

Вештак Миле Стојковић: Добро, извињавам се на непрецизности ове друге стране.

Адвокат Ђорђе Дозет: Ок. Дакле, да је то све припремљено за борбу управо са циљем да се одврати та друга страна од евентуалних намера које су лоше, према ставу, те како је Ви зовете, муслиманске стране..

Вештак Миле Стојковић: Тако је.

Адвокат Ђорђе Дозет: Да ли искључујете могућност, данас да је то тако било?

Вештак Миле Стојковић: Не могу да искључим.

Адвокат Ђорђе Дозет: Да ли искључујете могућност да унутар целе те организације је постојала нека неформална група која је, мимо знања главне команде, све ово учинила?

Вештак Миле Стојковић: Такође је могуће. Знате, све је то могуће о чему говоримо. Дакле, ја када се ствар одиграла, сада нам је јасна дефиниција. Одиграло се, напали су са намером том и том, али ја сам вам причао у контексту онога што је припремано, што сам видео да се припрема, дакле, припремано је између осталог и ради одвраћања и стојим иза тога. То што се тако није одиграло, врло је вероватно, могуће је да се десило управо због тога што је нека група у тој противничкој страни, у том нападачу, урадила нешто што је било мимо контроле, то је такође могуће.

Адвокат Ђорђе Дозет: Господине Стојковићу, да ли сте имали прилике поред ових видео снимака и шема које сте имали испред себе, да читате и исказе сведока?

Вештак Миле Стојковић: Нисам, али знам неке људе са којима сам

касније разговарао, па и са мојим колегама...

Адвокат Ђорђе Дозет: Говорим о сведоцима, односно доказима који су изведені овде.

Вештак Миле Стојковић: Не, ја сам само се кретао у оквиру онога што ми је било дато.

Адвокат Ђорђе Дозет: Да ли, дозволите да укратко предочим три по мени врло битна исказа вештаку, па да се он изјасни на њих?

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Прво да кажем, пошто се вештак изјашњавао, ајде да кажемо, без улажења о томе шта каже једна страна, шта каже друга страна...

Вештак Миле Стојковић: То нисам ни могао, нисам имао...

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Он је на основу оних података којима је располагао, дакле оно што је видео, дао свој налаз. Ако почнемо да уносимо, онда треба да предочимо све исказе сведока, па једни кажу ово да ли је могуће итд. Не знам у ком смислу је било Ваше предочавање исказа, везано за налаз вештака.

Адвокат Ђорђе Дозет: Па, један од елемената које се стављају, инкриминације које се мом брањенику стављају на терет, је и то стварање поверења, па изигравање поверења.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Па није се...

Адвокат Ђорђе Дозет: Али о томе се вештак изјашњавао и данас.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Не, па није се вештак изјашњавао или ја нисам добро разумео. Мислим, потпуно ћемо рашчистити ствар. Дакле и моја питања, а која сам као председник већа постављао, везано за напад, уопште нисам унесио елеменат тај о коме Ви говорите. Ја сам рекао „да ли је могуће, да ли може да планира напад“. Да, може да планира. Био би недозвољен ако је то перфидан, али вештак се о томе није изјашњавао. Могуће би било ако неко сматра да стави предлог евентуално, да се уради допунско вештачење, имајући у виду исказе свих сведока, предочавање појединих исказа мислим да не би било у овом тренутку у реду. Ево, просто Вам зато кажем, ето то је.

Адвокат Ђорђе Дозет: Ја просто због улоге у овом поступку морам да се сложим са Вама, иако сматрам да је вештак приликом давања основног налаза морао имати у виду што су живи људи рекли, не само што је чуо негде са стране и не само што је чуо из разговора са М[...] Д[...]. Било је људи који су

као сведоци Тужилаштва давали одређене исказе који су врло релевантни за ову ситуацију.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Речите.

Вештак Миле Стојковић: Господине судија, у моменту када сам писао свој извештај, знате, ја сам имао искључиво и само судске списе пред собом и имао сам документа која су ми дата, али у оквиру њих сам се кретао. Касније, после ових свих силних ствари и разговора су уследили неки моји контакти са људима где сам ја питao „а шта је то, а шта се догодило“, то и то, па шта бих можда могао да дам неко друго мишљење, али то је...

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Задатак судског вештака је да, на основу увида у списе предмета, достави овом суду налаз и мишљење, говори се овде шта је имао у виду приликом давања налаза и мишљења.

Вештак Миле Стојковић: Тако је, јесте, него сам био ограничен...

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Сад ови неформални, то што сте сами рекли, нећемо питати оно што је неформално речено, нити ћемо узимати у обзир она сазнања вештака која су неформална. Ако сматрате, опет кажем...

Адвокат Борђе Дозет: Ево, не сматрам ја да су неформална, јер ово је део списка, део кривичног списка који је он имао на увид кад је давао налаз.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Не, говорим о ономе што вештак сада каже, да је с неким људима разговарао.

Адвокат Борђе Дозет: Не, не говорим ја о томе, ја говорим само о оном што је у тренутку давања основног налаза било део списка. Само на основу тога. Дакле, имамо сведока А, који је овде, дакле, професионални официр који се тамо налазио и који говори о том поверењу у Тузлиј између војника Војске и ове, како Ви зовете, муслиманске стране, кад је престало и како је он то лично доживео, човек који је тежак, тежак инвалид на крају. Чији је закључак, ако дозволите да прочитам, „требало је неко ко није волео, добровољним Тузлацима ни војницима, да баши једну петарду и да направи то што се направило. Ту је требао само један метак је био довољан, само један метак, да ли увис, да ли петарда, беззначајна и новогодишња петарда да избије сукоб. Толико о поверењу које је имало. Дакле, да ли у контексту овога, тај први метак, који може да буде испаљен случајно, при супозицији коју сте поставили на основу оног што сте видели у снимцима, може произвести овакву последицу каква се десила?

Вештак Миле Стојковић: Па наравно да може, зато сам и рекао да је могуће да се све измакне контроли. Можда је била 'намера' друге врсте, али је

испашен метак и онда се кренуло. Али ја нисам имао тада тај податак да бих могао да се изјашњавам. Знате, ја сам читao...

Адвокат Ђорђе Дозет: Не, био је тај податак у спису.

Вештак Миле Стојковић: Ово, изјава тог господина, ја је нисам читao, ја је нисам имао.

Адвокат Ђорђе Дозет: Ако дозволите, везано за решење, извињавам се. Везало за, с обзиром да је господин вештак војни стручњак, генерал, везано за решење Апелационог суда о погодностима за сада никаквих података да је поступљено по томе и то је био предмет жалбе, па ако може господин да се изјасни. Да ли сте имали прилике у спису наћи наредбу начелника Генералштаба Војске Савезне Републике Југославије бр. 53-3 од 11.05.1992. године?

Вештак Миле Стојковић: На шта се односи?

Адвокат Ђорђе Дозет: Односи се на извлачење држављана СРЈ.

Вештак Миле Стојковић: Имао сам.

Адвокат Ђорђе Дозет: Јесте. Е, да ли можете рећи да ли се та односи на измештање, односно напуштање одређених гарнизона на било којој територији?

Вештак Миле Стојковић: Јесте. На територији Босне и Херцеговине, до 20. маја 1992. године требало је по одлуци Врховног команданта, Врховне команде, а то је значи Председништво, да се извуку све снаге ЈНА из састава, са територије Босне и Херцеговине.

Адвокат Ђорђе Дозет: Да ли то значи напуштање одређених гарнизона?

Вештак Миле Стојковић: Значи. Дела снага, део снаге.

Адвокат Ђорђе Дозет: Да ли је ово што се десило 15.05. извлачење дела снага или нешто друго?

Вештак Миле Стојковић: Извлачење дела снага.

Адвокат Ђорђе Дозет: Па, ко остаје у Тузли?

Вештак Миле Стојковић: Остају припадници, они који су имали жељу и намеру да остану јер је то дата диспозиција да могу да остану на тој територији...

Адвокат Ђорђе Дозет: Па где су остали? У Тузли?

Вештак Миле Стојковић: На територији Босне и Херцеговине.

Адвокат Ђорђе Дозет: Не говорим о територији, говорим о напуштању гарнизона Тузла. Да ли и где у тој наредби ....

Вештак Миле Стојковић: Па та наредба.... није помињала Тузлу, ни говора, то је генерална наредба за све јединице.

Адвокат Ђорђе Дозет: Наредба је спомињала Тузлу, не знам да ли имате негде ту наредбу.

Вештак Миле Стојковић: Та наредба о којој Вам ја говорим, пардон, наредба о којој Вам ја говорим, наредба Председништва, крњог Председништва, о повлачењу снага, дела снага Војске Југославије са територије Босне и Херцеговине, није помињала ниједан гарнизон, али је подразумевала да се са читаве територије Босне и Херцеговине до 20. маја текуће године повуку све снаге ЈНА.

Адвокат Ђорђе Дозет: Држављани Савезне Републике Југославије.

Вештак Миле Стојковић: Тако је. И било је и определења ко хоће да остане може и да остане, тако се и дододило.

Адвокат Ђорђе Дозет: Да ли сте уопште озбиљно разматрали ту наредбу, мислим у току вештачења...

Вештак Миле Стојковић: Како да нисам, сретао сам се са том наредбом...

Адвокат Ђорђе Дозет: Да ли у тој наредби стоји да се из Тузле извуче, повуче, оде 92. моторизована бригада?

Вештак Миле Стојковић: Ту је ствар конкретне команде Тузланског корпуса.

Адвокат Ђорђе Дозет: Којег нивоа?

Вештак Миле Стојковић: Команданта корпуса.

Адвокат Ђорђе Дозет: Да ли имате податак у спису да је командант или команда Тузланског корпуса наредила да...

Вештак Миле Стојковић: Јесте.

Адвокат Ђорђе Дозет: ...да №...Д... 15. изиђе?

Вештак Миле Стојковић: Добио је наређење да се извлачи, не могу сад датумски тачно да прецизираам, али је добио наређење да до 20. се извуче, јер је командант корпуса, Тузланског корпуса, сада се сећам, извукao се на Угљевик, на месту Угљевику, а остале су део снага доле.

Адвокат Ђорђе Дозет: Да ли то говорите на основу података из списка или Ваших личних сазнања?

Вештак Миле Стојковић: Из мојих ... из аката које сам касније, не, невезано за овај предмет, него за друге предмете и за моја интересовања.

Адвокат Ђорђе Дозет: Да ли... сад сте рекли да је одлука о напуштању неког гарнизона на никоу команданта корпуса?

Вештак Миле Стојковић: Не, не, видите, одлука је на нивоу државе. Председништво је донело одлуку о повлачењу дела снага са територије Босне и Херцеговине.

Адвокат Ђорђе Дозет: Али, од 27. априла 1992. године то није држава СРЈ...

Вештак Миле Стојковић: Слушајте ме, а команданти низих јединица, оперативних састава, па међу њима и команданти корпуса и командри, команданти бригада и командри водова, сви су они били дужни да поступе по тој наредби, јер је то био један циркулар за њих све, знате.

Адвокат Ђорђе Дозет: Ако говоримо о наредби 53-3 начелника Генералштаба Војске Савезне Републике Југославије, на основу које је претходни дан напустио Пиротски батаљон Тузлу, не помиње се 92. моторизована бригада, нити се помиње уопште напуштање било којег гарнизона, само повлачење људи, држављана СРЈ, припадника, како ћемо год назвати ту војску која тог тренутка постоји...

Вештак Миле Стојковић: Али сам исто тако имао податак да је командант корпуса М. [redacted] Д. [redacted], значи команданту своје бригаде, рекао: „Овај батаљон одмах пропусти нека креће, а ти ћеш добити снаге за попуну“, јер и он се човек побунио, рекао је „ја немам састав, борбени састав у јединици“ и онда му је рекао: „Добијеш снаге да се попуни“, међутим, он сутрадан није добио доволно снага за попуну својих, него је добио само један вод Територијалне одbrane, који је био спорадичан, који није могао да му попуни борбени састав и то је била његова намера, одлука да се што пре извлачи, јер му је ослабљена борбена снага била, знате.

Адвокат Ђорђе Дозет: Моје питање је, понављам, али очигледно нећу добити одговор. Да ли из те наредбе на којој се заснива поступање, на које М. [redacted] Д. [redacted] заснива своје поступање, стоји, из те наредбе се може закључити да му

је наређено да напусти Тузлу?

Вештак Миле Стојковић: Само кад бих видео наредбу команде корпуса. Не могу да се изјасним док је не видим. Ја сам чуо да постоји та наредба, али је нисам видео.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Ми у списима немамо сад ту наредбу..

Вештак Миле Стојковић: Ако је имате, ја ћу вам дати одговор.

Председник већа - судија Омер Хациомеровић: Немамо ту наредбу у списима о којој Ви кажете, коју сада помињете. Постоји ова наредба, ја ћу је прочитати да би било потпуно јасно. То је дакле наредба од 11. маја 1992. године. „На основу укупне ситуације на простору Републике Босне и Херцеговине, а у складу са одлуком Председништва о премештају припадника JNA – држављана CPJ са територије BiH на простор CPJ и обратно, наређујем ...“ извештај и сада говори ко је, најкасније до 19. где се не помиње ово о чему говори, не помиње се овај, већ се помиње 4. моторизована бригада у Тузли, дакле то је овај...

Вештак Миле Стојковић: То је значи директивна наредба низега нивоа подпредседништва.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Добро. Само да буде јасно.

Вештак Стојковић Миле: То је само детаљисање основне генералне одлуке.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Питање је заправо

Адв. Ђорђе Дозет: Питање је из те наредбе да ли је уопште наређено М... да напусти службу.

Вештак Стојковић Миле: Наређено, како да не. Он мора да се нађе ту. Па ви видите шта је згоре. Он не наређује таксативно свакој бригади посебно, него каже у духу тога и тога, поступити тако и тако. И ви имате извршни наслов да поступате.

Адв. Ђорђе Дозет: Да држављани CPJ се извку.

Вештак Стојковић Миле: Дабоме. Тако је.

Адв. Ђорђе Дозет: Да ли су у колони коју сте имали прилике гледати и видети и анализирати су држављани CPJ?

Вештак Стојковић Миле: Па ја не знам сада то. Не бих могао. Нисам улазио у њихов социјални састав.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Ово су већ писмени докази које имамо и које ћемо ценити. Идемо даље.

Вештак Стојковић Миле: То би могао само да погледам ВОГ8, значи онај документ којим су уписана лица у састав ратне јединице, па би на основу тога, година, место рођења и њихове националности могао да вам кажем.

Адв. Ђорђе Дозет: Само још пар ситних да кажем непрецизности па да покушамо да то разјаснимо. Да ли вам је познато у ком возилу се налази М.
Д.
?

Вештак Стојковић Миле: Није ми познато тачно у ком. Али знам само да је био на челу колоне.

Адв. Ђорђе Дозет: У којој врсти возила?

Вештак Стојковић Миле: Мислим да је био у борбеном возилу свом, али нисам сигуран јер нисам видео то, нити ми је предочавано. Само ми је речено да, на основу списка сам сазнао да је на челу колоне.

Адв. Ђорђе Дозет: Овде сте на питање члана већа били децидни да М.
Д.
 није видео и није могао видети људство око себе, односно...

Вештак Стојковић Миле: Апсолутно да не. Па физички није био у могућности. Ако је био на горњој некој, 3 – 4 километара, а његова колона је доле још 5 – 6 километара, како је могао то да види. Поготово од оних зграда и онога свега.

Адв. Ђорђе Дозет: Говоримо о моменту кад он пролази Скојевском улицом.

Вештак Стојковић Миле: Па не може да види. Како може да види целу колону.

Адв. Ђорђе Дозет: Не говорим о колони него о том борбеном поретку људи у заседи.

Вештак Стојковић Миле: Могао је да их не види. Могао је и да их види. Очигледно да их није видео. Јер да их је видео он би стао па би се повукао назад. То је нормалан реакција.

Адв. Ђорђе Дозет: На основу чега ви закључујете да их је видео он би се

вратио.

Вештак Стојковић Миле: На основу тога што бих ја тако поступио. Ја говорим у своје име.

Адв. Ђорђе Дозет: Да ли имате некакав конкретан показатељ да M...
Д... би тако поступио да их је видео?

Вештак Стојковић Миле: Немам. Наравно да не. Али сваки старешина мора да води рачуна о жртвама које могу да наступе. Значи, ако ја видим да су тамо нека гнезда, видим снајперисте, видим овог, оног, ја нећу ићи тамо. Ја ћу стати и повући се назад. Прво ради сопствене безбедности, а онда и ради безбедности мојих сабораца.

Адв. Ђорђе Дозет: Па у каквом то онда возилу мора бити командант који води некакву маршевску колону? Да ли то возило му мора омогућавати посматрање или не?

Вештак Стојковић Миле: Не. Не мора. Зато командант има читаву разгранату мрежу своје обавештајне, да кажем обавештајног модела. Он има извиђачке снаге, он има снаге за бочна дејства, он има осматраче у сваком возилу, дакле, то је систем. Не мора M... сам то све да види. Он има систем за посматрање који ће му достављати.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Извините што Вас прекидам. Ствари које су везане за налаз ј и тако даље можемо да поставимо сто питања, свако од нас, нешто што мисли како је овај, како је онај поступао. Дакле, оно што је вештак, а ја се опет понављам зато му не предочавам исказе, зато што су многи сведоци саслушани и касније чије исказе не зна, јер се вештак базирао на ономе што је видео. Ајде да кажемо објективно, без субјективних неких ставова. А можемо да га питамо сада сто ствари. Он је оно што је видео рекао је, видео сам засед и видим, доктринарно то одговара заседи. Даље, може да буде и ово, све ћемо ми то ценити. И он каже може да буде и мирно извлачење, па ћемо, то је оно што не можемо да натерамо вештака да каже нешто што неће да каже.

Адв. Ђорђе Дозет: Везано за питање тужиоца са претреса од 27.09.2012. године о том знаку за напад, односно некаквом уговореном знаку. Да ли сте у било ком делу рада на овом предмету пронашли чињеницу, индицију да је постојао такав знак?

Вештак Стојковић Миле: Не. Нисам. То сам вероватно могао ако бих имао увид у борбену заповест ове како ви кажете, само бих ја назвао муслиманске стране, противничке рецимо или већ не знам "Б стране", да сам имао њихов акт, ја би ту у завршном делу тога документа, те заповести врло вероватно за...

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Само, извињавам се опет што прекидам. Све што је везано за напад. Али нема потребе да постављамо питања тамо где у исказу вештака није било контрадикторности. У погледу знака он се децидно, зато га ми нисмо ни питали, децидно се изјаснио, не, нисам могао да нађем ништа што указује да је постојао знак. Нема потребе да га питамо поново. А да је касније рекао, а има знак, па океј да разјаснимо. Ајти простио хоћу да кажем да не мислим ништа да журимо, треба полако да радимо. Ништа није под хитно. Али нема потребе неке ствари које нису спорне у налазу вештака, а оне ће бити цењене.

Адв. Ђорђе Дозет: Наредба, ако дозволите, наредба, како год она гласила, издата након што се догађај већ почне одвијати, по вами као војном стручњаку, какав утицај има на сам ток догађаја?

Вештак Стојковић Миле: Врло мали. Знате шта, наредба је та која, или наређење или заповест, она треба да прецизира неке ствари унапред. У моменту када се догађа, када је динамика дејства, знате, ту само следе команде, лези, или претрчи, отвори ватру, заустави, стани и томе слично. Само са таквом врстом наређења ви можете да контролишете људе око себе и процес у коме се налазите. Никакво место за наредбу, никакво место за писанију, никакво место за било шта што може да вам потпомогне у датом тренутку, јер вас нико неће да слуша на такав начин. Само гласом команда преко командира и преко комandanата.

Адв. Ђорђе Дозет: Да вам не предочавам сада ово што сте ме упозорили исказе свједока, нарочито на исказе свједока одбране који су говорили да је текст наредбе или не знам како да то назовемо на ватру одговорити ватром, о чему сте се ви изјашњавали већ на ова два главна претреса. Па је била примедба тужиоца да је то у ствари одбрана окривљенога да немамо доказа за то. Свједок тужилаштва испитан пред првостепеним већем изјављује да је наредба како год гласила иако је тај свједок рекао да је гласила на ватру одговорити ватром, дошла односно ушла у етар, 15 минута након почетка забивања на Брчанској Малти, да ли у том контексту догађаја којег ви разматрате и гледате на видео снимцима и тако даље, наредба издата 5 или 15 минута након почетка догађаја, која уз то гласи на ватру одговорити ватром, има било какав утицај на сам догађај?

Вештак Стојковић Миле: Наравно да она има утицај.

Адв. Ђорђе Дозет: Какав?

Вештак Стојковић Миле: Какав сад може да има утицај да се заустави дејство, може да има утицај да се појача дејство, сада све зависи од поруке коју садржи та наредба, знате. Али ја категорички тврдим да та наредба не може да има дејство апсолутне контроле разумете, да са једном наредбом, са једном речју, да ћете ви све контролисати. То немате шансе.

Адв. Ђорђе Дозет: Очигледно не разумемо или говоримо различитим језиком, или нешто друго. Дакле, наредба, која долази када догађај већ се апсолутно одиграва, који утицај има на тај догађај?

Вештак Стојковић Миле: Ако се већ динамика одвија, ја вам кажем шта има ефекта, а шта нема ефекта. Према томе, та наредба нема неког ефекта нарочитог уколико је дејство већ кренуло.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Колега, ја опет морам да прекинем, извињавам се. Ако је наредба дошла после, када је почело дејство, она уопште је ирелевантна и за овај поступак. Тако да нема потребе да питамо и да предочавамо. Неки сведоци су рекли да јс тако. Ако је та наредба дошла тада, нас уопште не интересује. Јер то није ни предмет оптужења.

Адв. Ђорђе Дозет: Предмет је инкриминација која му се ставља да је наредио почетак напада.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Почетак тако је. Али ако је већ почeo напад онда то више није...

Адв. Ђорђе Дозет: Дакле, ја ћу само, ја пре него што седнем, жељим поново да чујем, да ли ове три супозиције и даље остају три могуће супозиције настанка овог догађаја. Дакле, заседа са намером убијања, заседа са намером превентивног дејства и нека неформална група која нема везе са...

Вештак Стојковић Миле: У оружаној борби је све могуће.

Адв. Ђорђе Дозет: Све три могућности остављате? Хвала више немам питања.

Председник већа-судија Омер Хациомеровић: Има ли још неких питања?

Заменик тужиоца за ратне злочине Милан Петровић: Само једно допунско питање. У вези неформалних група, да је могло, та супозиција могла настати, произвести ове последице и овај догађај на Брчанској Малти, да је одвраћање могло довести, питао бих вештака је ли има неке конкретне податке за ту неформалну групу да постоји или да указује да је била, или овај други да је искључива намера била одвраћање, чиме, које су то чињенице које нам показују да је било одвраћање једном тајном акцијом препадно диверзантског типа. Једно са другим не иде, или он то прича као једну могућност која у тим стратешким борбеним операцијама, акцијама, дејствима која се изводе, то су те три супозиције, а он је говорио о овој првој. Ето.

Вештак Стојковић Миле: Дакле, ја апсолутно нисам, дозволите.